

J.J. Cremer online bibliotheek

WWW.JACOBCREMER.NL

Voordrachten door J.J. Cremer gehouden in 1858.

NRC, 7 januari 1858:

VIERDE LEESVERGADERING
van de ROTTERDAMSCH E AFDEELING
der HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VAN
FRAAIJE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN
op *Dingsdag den 12 Januarij 1858*, des avonds ten
zeven ure, in het Locaal in de Bierstraat.
Spreeker vóór en na de Pauze de Heer
J. J. CREMER, van 's Gravenhage.
Namens het Bestuur,
J. A. FRUIN, *Secretaris.*
(394)

18 januari 1858: bij Oefening kweekt kennis in Den Haag

Dagblad van ZuidHolland en sGravenhage, 24 januari 1858:

MAATSCHAPPIJ: Tot Nut van 't Algemeen.
Departement 's Gravenhage.
De SPREEKBEURT, op *Woensdag, den 27 Januarij*
1858, zal worden vervuld door den Heer **J. J. Cre-**
mer, en de BIJDRAGE gehouden door den Heer
G. H. J. Elliot Boswell.

NRC, 30 januari 1858:

a f 7.50, aardappelen f 1.80 a f 2, boter f 23.

* **Arnhem**, 29 Januarij. Heden nacht is de Rijn voor deze stad toegevroren, na gisteren met veel drijfjts bezet te zijn geweest. De schipbrug en ook de langs de kade liggende schepen, welke nog niet in de haven hebben kunnen binnenloopen, zijn hierdoor thans op nieuw aan groot gevaar blootgesteld.

Onder de personen, wier lot hier in de laatste tijden het algemeene medelijden heeft opgewekt, behooren vele schippers, die, na reeds vroeger door de aanzienlijke vermindering der door de Rijn-Spoorweg-Maatschappij vastgestelde prijzen voor het goederen-vervoer en den kort daarop gevolgden buitengewoon lagen waterstand, in hun bedrijf groote schade te hebben geleden, thans op eens, ten gevolge van den ingevallen vorst aan zulk eene groote armoede zijn blootgesteld geworden, dat men in naburige gemeenten dagelijks velen hunner als landloopers aanhoudt. Deze beklagenswaardige toestand heeft eenige dames in deze stad op het denkbeeld gebracht, om den gevierden schrijver der *Betuwsche Novellen*, den heer J. J. **Cremer**, te 's Gravenhage, die hier in den aanvang van dit jaar voor het eerst met den grootsten bijval in de vergadering der maatschappij tot *Nut van 't Algemeen*,

ten aanhoore van een talrijk opgekomen publiek, mogt optreden, uit te noodigen, om andermaal ten behoeve van deze thans zoo ongelukkig geworden lieden, te dezer stede eene dergelijke voordragt te komen houden, waartoe door dien heer dadelijk met de meeste bereidvaardigheid de toezegging is gegeven. Vele ingezetenen onzer stad hebben reeds door de intekening voor niet onaanzienlijke bijdragen op eene daarvoor rondgaande lijst hunne goedkeuring aan deze pogingen geschonken, zoodat men met goeden grond kan verwachten, dat de heer **Cremer**, die denkelijk in het midden der volgende maand tot het bewuste einde herwaarts zal overkomen, daarvan de meeste voldoening zal kunnen smaken.

Algemeen handelsblad, 2 februari 1858:

* **ARNHEM**, 31 Jan. De met roem bekende letterkundige, de Heer J. J. **Cremer**, zal te dezer stede eene voorlezing houden ten voordeele der te Arnhem liggende behoeftige schippers. De intekenlijst bevat reeds eenige honderde namen, zoodat deze onderneming geenszins vruchteloos zal zijn.

Februari 1858:

— Gisteren avond werd door den heer J. J. Cremer, uit 's Gravenhage, in eene der zalen van *Musis Sacrum*, ten aanhoore van een talrijk publiek, eene voordragt gehouden, ten voordeele van de behoefte schippers te dezer stede, die sedert eenigen tijd schier zonder eenig middel van bestaan zijn. De spreker had tot onderwerp zijner rede, twee Betuwsche Novellen en wist zijne vele toehoorders, zoowel door zijn aangenamen spreektrant als door zijne naiviteit, op eene genoegelijke wijze te onderhouden, zoodat een ieder ten hoogste voldaan was, deze bijeenkomst te hebben bijgewoond,

Leijden Holl maatsch v fr kunsten 12 febr 57

Mijne dames en heeren!

~~Tot mijn groot genoegen werd ik deze avond in staat niet andermaal verhinderd om als spreker voor u op te treden. Het is mij een groot genoegen dat ik niet weder werd genoodzaakt mijn gegeven woord.~~

Het is mij een groot genoegen dat ik ditmaal in staat was om het gegeven woord te houden en als spreker voor u optetreden.

Waag ik de onderstelling (mijne d: en h:) dat mijne Over Betuwsche novellen aan sommigen uwer niet geheel onbekend zullen zijn – (de uitnoodiging van heeren bestuurderen geeft er mij eenige vrijmoedigheid toe) de eer u er een voor te dragen had ik nog niet; en – gaarne neem ik deze gelegenheid er toe te baat.

Alzoo voor een OverBetuwsche novelle – nog niet in druk verschenen; vraag ik uw welwillende aandacht. –

Wilt gij nader weten wat gij krijgen zult - ?

Welnu gij bekommt een preek op bijzondere wijze. Een preek in heel wat afdeelingen, met een pauze in 't midden, met den tekst achteraan maar toch met een titel of hoofd en dat hoofd is: 't

Pauwenveërke

Leyden Holl. Staats- en
Kunsten- en Letteren-
Kerles. 12 Febr 1858

Mijne dames en Heeren

~~Het is mij zeer groot genoegen dat ik niet mocht
in staat te staan om u te spreken en
als spreker voor u op te treden~~

~~Het is mij zeer groot genoegen dat ik niet mocht
in staat te staan om u te spreken en
als spreker voor u op te treden~~

Het is mij zeer groot genoegen dat ik ditmaal
in staat was om het gezamenlijk voorrecht te houden
te als spreker voor u op te treden.

Vraag ik de onderstelling (mijne d. en H.) dat
mijne Overbetuwsche novellen van sommige personen
niet geheel onbekend zullen zijn (de uitroep van
dins van heeren Betuwenders geeft er my eenige
drijmaandigheid toe) de eer u er een voor te dragen
had ik nog niet; en — gaarne neem ik deze
gelegenheid er toe te baat.

Alsoos voor een Overbetuwsche novelle —
nog niet in druk verschenen; vraag ik u
welwillende aandacht. —

Wilt gy na des wets wraak gy krijgen zult —
Welnu gy bekamt een preet op byzondere wijze
een preet in heel wraak afdeelingen, met een
pauze in 't midden, met des tekst achteraan
maar toet met een titel of hoofde er dat
hoofd is: I. Paarmansche.

Leydse courant, 19 februari 1858:

OPENBARE VERGADERING

VAN DE

MAATSCHAPPIJ VAN FRAAIJE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN, AFDEELING LEVDEN,

Op den 13^{den} Februarij II.

De avond van den 13^{den} Febr. zal zeker allen, die toen in de zaal van het gebouw Tot Nut van 't Algemeen bijeengekomen waren, lang in het geheugen blijven. De geliefde schrijver der Betuwsche novellen, de heer Cremer, kwam in persoon een zijner verhalen, nog niet in druk verscheuen, »het Paauwenveerke" getiteld, onder ons voordragen. Velen hadden zich reeds verleid aan de frissche Betuwsche lucht en het vrolijke landschap, dat zich in zijne tafereelen afspiegelt, en met genot de gesprekken der dorpers beluisterd, die in zijne schriften niet worden opgevoerd, maar schijnen te spreken en te leven. Menig hart was reeds gewonnen voor den jongen kunstenaar die onder het boerenbuis zooveel edele stof voor de dichtkunst had ontdekt, die de kernachtige ruwheid der volkstaal door zooveel sijn gevoel wist te bezielen, en zijn moedig penseel doopende in het krachtig koloriet der werkelijkheid, aan zijne opregte schilderingen eene tint wist te geven van aartsvaderlijke onschuld. Wie zou hem niet waardeeren den man, die zoo wel de leus der tegenwoordige kunst begrijpt, dat de poëzy niet buiten, maar in het leven ligt, hetwelk schoon in al zijne gedaanten en schakeringen, slechts diepte van gevoel en waarheid van opvatting behoeft om te schitteren in de kunst? Den man die ons het eigen vaderland zoo schoon leert vinden, even als die landman, die van zijn' grooten volksdichter zeide »dat hij zijn land schooner vond, sinds Burns er zulke schoone gedichtjes op gemaakt had?"

De heer Cremer kwam dan zelf onder ons lezen. Lezen is weder eene kunst op zich-zelve. Maar de heer Cremer verstaat haar. Niet alleen omdat hij den tongval der dorpers zoo heerlijk heeft gevat, en u doet gevoelen, dat het zeggen, »zoo vele talen men spreekt, zoo vele malen is men mensch" ook zinnig heeft voor het dialect van dorpen en provinciën — neen! omdat zijne geheele voordragt zuiver is. Meer kan ik er niet van zeggen. Maar de kunst, die zich tot de zuivere natuur heeft verheven, en u niet meer herinnert dat zij kunst is, die heeft haar doel bereikt. Zeker, het is meermalen een tooneelstuk dat u vertoond wordt; en een wetgever der welsprekendheid zal zeker geen moed hebben iemand vrijheid te geven om platte dorpspraatjes, ja zelfs het aanhitsen van paarden op het spreekgestoelte na te bootsen — maar hij, die daartoe de vrijheid van een' ander

ontvangen moet, wagt er zich niet aan; het zal hem zeker mislukken. De heer **Cremer** heeft zich-zelf die vrijheid gegeven, en er meesterlijk gebruik van gemaakt. Wij hebben eerbied voor eene kunst, die de uwe regelen in verwarring brengt — of uitbreidt.

En wat heeft er nu wel omgegaan in die zaal? Wij hebben gelagchen, dat is zeker, en wij hebben genoten, ja »bovenst'' genoten, dat is ook zeker; maar dat maanen met een gezocht kunstgreep hun' zakdoek naar het gelaat hebben gebracht, en anderen zich ergerden, omdat zij hunne aandoeningen niet langer meester zich bespottelijk aanstelden, en dat grijsaards geroerd zijn geweest, zoodat zij geen lust hadden om te spreken »dat is krek zoo zeker.'' Maar wat heeft er wel in uwe harten omgegaan, bekoorlijke heft onzer vergadering? Hoe was het u te moede bij dat boerinnetje in het elzenboschje, toen zij meende, dat haar »een kat op de keel vloog?'' Of toen Huibert met het musschengeweer in de hand naar de sterrekens keek, tot dat de kokende wraak in dikke tranen smolt, zelve heldere sterrekens? Of toen het zieltogend Willempje ijde aan het Pauwenveerke? — Slechts hij, die uwe stille aandoeningen zal kunnen wedergeven, zal ook den indruk kunnen beschrijven, door het verhaal des dichters gemaakt.

Doch genoeg van de kunst, die daarom vooral kunst was, omdat zij niet met zich-zelve bezig, zich liet leiden door het reine menschegevoel, dat haar bezielde. Ja de dichter heeft ons dengd geleerd. Godsvrucht, ootmoed, de rijkdom van een eenvoudig en eerlijk hart, in tegenstelling gebracht met de dwaasheid van een verharden trots, en het geheel beheerscht door eene groote Gods-gedachte — dit was de stof van het verhaal, en zeker ook bij velen de indruk, die sterker was, dan al het andere. Of het zaad nog vrucht zal dragen hier of daar? Dat »zwarte ding'' in het hart, hetwelk den trotschen Hannes tot een duivel was, zal ook bij velen onzer wel niet ontbroken hebben. Zoo het even zwart bleef zal het wel niet aan den prediker liggen. Wij hebben door geene bijkomende overwegingen den indruk willen verminken, dien de dichter op ons en velen heeft gemaakt. Het waas van zijn talent bestaat in de nitoefening van de nederigheid en den eenvoud, dien hij heeft geschilderd, en wij vreezen niet het te beschadigen, door hulde te doen — aan de waarheid.

22 februari 1858:

Voordracht van 't Pauweveerke in Arnhem.

— Gisteren avond werd door den heer **J. J. Cremer**, uit 's Gravenhage, in eene der zalen van *Musis Sacrum*, ten aanhoore van een talrijk publiek, eene voordragt gehouden, ten voordeele van de behoeflige schippers te dezer stede, die sedert eenigen tijd schier zonder enig middel van bestaan zijn. De spreker had tot onderwerp zijner rede, twee Betuwsche Novellen en wist zijne vele toehoorders, zoowel door zijn aangename spreektrant als door zijne naiviteit, op eene genoegelijke wijze te onderhouden, zoodat een ieder ten hoogste voldaan was, deze bijeenkomst te hebben bijgewoond,

Introductie bij de voordracht van 't Pauweveerke op 22 februari 1858 in het Musis Sacrum te Arnhem door J.J. Cremer. De opbrengst van de avond was voor armlastige schippers, die vanwege het weer al enige tijd zonder inkomsten zitten.

22 febr 1858 Arnhem

Mijne Dames en Heeren!

't Was op den 6den Januarij dat mij, van deze stad een anonyme brief gewerd. ~~In den regel houdt ik van geen anonyme brieven.~~ De inhoud van dien brief was in den aanvang vleijend: "Menheer we hebben je met genoeg gehoord enz." - vervolgens indiscreet en benauwend tevens: "We wilden je nogmaals hooren. geef ons t kriegende kriekske – terwijl die inhoud ~~brief~~ ten slotte ~~echter was die brief~~ opwekkend, krachtig; en edel! Mogt heeten: Lees! Omdat we behoeftigen zoo gaarne helpen in den nood.

Ik zei de brief was anonym. Het: "eenige Dames: verving den overal indringenden N.N.

In den regel houde ik niet van anonyme brieven maar – als de anonymiteit een uitvloeizel is der zuivere leere: laat zelfs uw linker hand onkundig niet weten wat uw regter doet, dan dan zeggen we vrolijk soms toch geschiedt toch ook de wil, op aarde.

Die eenige dames bleven mij onbekend. Ze moeten het blijven ook voor U. ~~en voor mij~~

En nu – nu sta ik vóór u mijne hoorders ~~een aanzienlijke vergadering om aan den roepstem gehoor te geven.~~

Om het gegeven woord gestand te doen.

Gij denkt dat de taak mij gedrukt heeft. Misschien zegt ge: er behoort wel ~~ijdelheid~~ hoogmoed toe om een verwachting te durven spannen à één gulden de persoon.

~~Waarvoor men bijna een concert of tooneel avond kan~~

Hij ~~of zij~~ mijne Dames en Heeren die zich een oogenblik op gaven Gods durft verheffen, hij die voor dat ontvangene iets meer durft gevoelen dan dank en tevredenheid, ik noem hem gek. Ik ben het niet. In deze vergadering zijn er geen zoo wij vertrouwen.

Één wenk, één slag van boven. Vioolvirtuoos die slag heeft uw hand getroffen, aan uw speeltuig ontlokt ge geen toonen meer. Kunstenaar gij die met verwen toovert een wenke den Almagt en zelfs gij ziet de scheping niet meer. Man, bedeed met gaven des geestes – een wenk van boven en, een lach der onnozelheid plooit uw lippen óf wat blikte ge in 't ronde, de wereld ontwijkt u en zegt: "die arme man!"

~~God dank~~ Zóó denk ik – en toch – toch was ik geen oogenblik in vreeze dat ik een verwachting á één gulden zou te leurstellen. Waarom? Omdat mijn voordragt slechts het dankje! Moest zijn voor uw aalmoes.

Handschrift uit de Koninklijke bibliotheek:

Inleiding tot een voordracht gehouden te Arnhem / J.J. Cremer. - Arnhem, 22 februari 1858. - Papier, 1 fol. ; 202x167 mm. Autograaf

Herkomst: In 1952 gekocht van Antiquariaat Gijsbers en Van Loon te Arnhem (cat. 84, nr. 18)

134 B 11 / 26

22 febr 1858

Arnhem

Mijnne Damen en Heeren!

Was op den 6den Januarij dat ontg, van deze stede
 den anonyme brief gemerd. ~~In den regel hield ik~~
~~van geen anonyme brieven.~~ De inhoud van dien brief
 was in den aanvang slecht. "Menker me hebben je
 niet genoeg gehooft enj." - vervolgens indies
 breekt en beaantwoordt teuen: "Me wilden je nog meer
 troonen geef ons & kriekende brieven? ^{terstijf}
 die brief ^{toe} ~~inhoud~~ ~~toe~~ ~~echt~~ ~~was~~ ~~de~~ ~~brief~~ ~~op~~ ~~met~~ ~~hand~~, ~~krachtig~~;
 en edel! ^{moet} ^{heer}! lees! omdat me behaefteje loo gaasen
 helpen in des nood.

Me sei de brief was anonym het: "Eenige
 Dames." veroving ~~het~~ overal indringende, etc.
 In den regel hield ik niet van anonyme brieven
 maar - als de anonymiteit een uitloeiue
 is ~~de~~ zuuren leere: laet zelf uw linker
 hand ~~niet~~ ~~met~~ ~~rechten~~ ~~met~~ ~~uw~~ ~~rechten~~ ~~doet~~, dan dez
 zeggen me vrolijk Soms ^{toch} geschiedt ^{ook} ~~ook~~ ~~de~~
 tril op aarde.

Die enige dames bleuen mij onbekend. Ze
 maekte het blijven ^{ook} voor u. ~~voor u.~~
 En nu - nu sta ik voor ~~een~~ ~~aan~~ ~~een~~ ~~aan~~ ~~een~~ ~~aan~~
~~vergadering~~ ~~om~~ ~~aan~~ ~~des~~ ~~enigstem~~ ~~ge~~
 geue

om het gegeven woord gestand te doen
Gij denkt dat de taak mij gedrukt heeft
Misschien zegt ge: er behoort met ^{voor mijn} ~~afstand~~
toe om een vernachting a. Een gulden, ^{de per w.}
~~van een van mijn~~ ^{hij na} een ~~verhaal~~ ^{op} ~~toen~~
~~aan te~~ Hij ongen Damen en Theeren die
Zieb een oogen blik op gaven Gods durft Ver-
leffen, hij die voor ~~het~~ ontrangeniet met
durft gevoelen dat dank in te onderheid, ik ^{was}
hem gek. Ik ben het niet in den ver-
sadering is er gees zoo my vertrouwen.
Een menk, een slag van boez. ^U Val virtuous
die slag heeft een hand getroffen, aan een
Speeltuig ontlokt ge ^{van} ~~toen~~ ^{meis}. Kun-
stenaar gij die met ~~ver~~ ^{toovet} een menk
den blomagt en zelfs gij ziekt de schepping niet
meer. ^{bedeeld met} ~~geest~~ ^{gaven} des geests, een menk
^{van boez} In ten laak der onmorelheid ploekt ^{een} ~~een~~ ^{hippen}
op ~~stak~~ ^{blight} ge in 't ronde, de moreel
ontroyt te ^{en} ~~tegt~~ : "die arme Moz!
~~Poddenke~~ ^{Zoo} denk ik - en ^{toek} - ^{toek} was
Ik geen oopenlik ~~beten~~ in vrees dat ik
ten verroaching in Een gulden zou te leentell
Waarom? Omdat my voordragt ^{heeft}
het dankje! ^{moet} ^{is} voor U ^{aal} ^{maes}.

8 maart 1858

Doctrina Amsterdam 8 maart 58

Mijne heeren!

Hoogst aangenaam is het mij dat ik in staat was het gegeven woord te houden en als spreker voor u op te treden. Door een uwer geachte leden werd mij namens heeren bestuurderen dezer societeit, die voordragt der OverBetuwsche novelle gevraagd welke nog niet in druk is verschenen voor haar dan – (mijne heeren) vraag ik uw welwillende aandacht!

Wilt gij nader weten wat gij krijgen zult -?

Welnu gij bekomt een preek op bijzondere wijze. Een preek in heel wat afdeelingen met een pauzering in 't midden, met den tekst achteraan, maar toch met een titel of hoofd en dat hoofd is : 't Pauwenveêrke.

Doctrines Amsterdam 8 Maart 1858

Mijn Heeren! Hoogst aangenaam is het
~~mij van de vermaarde uitnodiging te kunnen~~
~~in verband met dat ik in staat was~~
~~het gegeven woord te houden, en ik spreek~~
 voor u op te treden. ~~Door een Uwer gachte~~
 leden werd mij ~~met name van Heer Bestuurder der Sociëteit~~
 de voorspraak der Overheids-
 zake novelle gevraagd welke nog niet in
 druk is verschenen. Koninklijke
Bibliothek Voor haar ^{den} Heeren
 vraag ik uw meewillende aandacht.

Wilt gij nader weten wat gij krijgen kunt -?
 Welnu gij bekomt een boek op bijzondere
 wijze een boek in heel wat afdeelingen
 met een pauzering in 't midden met den
 heet achteraan maar toch met een titel op
 hoofd en dat hoofd is: 't Paarmenneth

Leydsche courant, 24 december 1858:

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 23 December.

Eergisteren vervulde de heer J. J. **Cremer**, uit 's Gravenhage, in de vergadering der Leydsche afdeeling van de Holl. maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen de voor eenige dagen door ons aangekondigde spreekbeurt. Ten aanhoore van een talrijk publiek droeg hij de novelle *het kriegende kriekske* voor. Ofschoon dit verhaal bij velen zeker reeds bekend was uit den Gelderschen Volksalmanak voor 1857, werd het echter met gespannen aandacht, die nu en dan in luide bijvalsbetnigingen overging, aangehoord. En geen wonder. De verhalen van den heer **Cremer** mogen bij de lezing boeijen en meer dan eens zelfs treffen, zij, die den novellist nu of vroeger hoorden, weten hoezeer hij het verstaat — om nu niets anders te noemen — de in zijne verhalen optredende personen door zijne voordragt als levende voor u te doen staan. Wij uiten den wensch, en zij, die de laatste lezing bijwoonden, zonder twijfel met ons, dat de heer **Cremer** nog meermaalen, al is het met eene bekende novelle, in ons midden zal willen optreden.

Utrechtsche provinciale en stadscourant, 30 december 1858:

•— Uit Leyden schrijft men ons:

De heer *Cremer*, de gevierde schrijver der Betuwsche Novellen, trad Dingsdag avond op in eene openbare vergadering der Leydsche afdeeling van de Hollandsche Maatschappij voor fraaije kunsten en wetenschappen, om aan de dringende uitnoodiging van het bestuur tot het houden eener lezing te voldoen. Het bestuur zag er terecht geen bezwaar in, dat eene reeds in druk verschenen novelle werd voorgedragen; — want de enkelen, die met den inhoud van den Gelderschen Volks-Almanak van 1857, bekend waren, stelden op de voordragt van den Schrijver van het *Kriekende Kriekske* zeker veel prijs. Een talrijk en uitgezocht gehoor van wat achtbaar, eerwaardig, geleerd of krijgshaftig mogt heeten, meest van dames vergezeld, gaf een klaar bewijs van de hooge waarde, die men aan *Cremer's* verdiensten en begaafdheden toekent.

't Was bijna een preek, als men op de christelijke morale strekking acht gaf; maar ook geen preek, als men in aanmerking nam den persoon, de plaats, den vorm, het gevoel, den toon, en wat niet al eene predikatie kenmerkt. En al wordt daarbij niet gebeden en gezongen, toch is er gemeenschap tusschen hemel en aarde, als de ziel wordt bezig gehouden met de verschillende uitingen en kronkelingen van het menschelijk hart onder de meest afwisselende vormen en levenstoestanden. — Menschenkennis en karakterkunde zijn uitstekende vereischten voor den volksleeraar, maar zij worden alleen door ervaring verworven, en dragen dan meer vruchten dan de grondigste lessen over de pastoraal. 't Was dan ook jammer, dat nog de een en de ander onder de toehoorders werd gemist, voor wien het niet ondienstig zou geweest zijn zich te kunnen overtuigen, hoe men de aandacht van een gehoor gespannen kan houden. Wat *Cremer* bezit, is eene gave, die elk redenaar behoeft, maar die

gehoor gespannen kan houden. Wat **Cremer** bezit, is eene gave, die elk redenaar behoeft, maar die zeldzaam wordt gevonden.

Cremer koos het *Kriekende Kriekske* tot onderwerp en gewis zonder eenig doel; — maar tegen zijn wil is de keuze veelbeteekenend en uiterst gepast geweest. Waar veel achterklap en laster heerscht, mag de moraal uit dat stuk zich wel doen hooren. Niet altijd geldt het een vrijadje of eene trouwpartij, maar op elk ander tooneel van het maatschappelijk gebied is het kriekende kriekske ook zoo menigmaal een beeld van den laster, die zoo moeilijk te vangen is. Niet allen zijn echter zoo grof in hun bedrijf als *Huibert* en grove *Mie* bij *Arie Ploegers*, — behendige sprongen als van het kriekende kriekske vindt men het meest, waar men als voor een goochelaars-tent het publiek tot zich trekt, uitschreeuwende: loo! loo! kom binne maar.

Cremer is minder vriend van het afschaffen dan wel van het verbeteren der kermis; — maar toch wil hij den dag des Heeren uitzonderen en eene luide toejuiching viel hem ten deel, toen hij zijn gevoelen onbewimpeld uitsprak en de heerschende en ziekelijke philantropie van onzen tijd uitmonsterde. Roerend vooral was de schildering van het tooneel, dat *Ploegers* dood voorafging en van dat ijskoude woord des geneesheers, als uit het leven gegrepen: "het is afgelopen; — blijf maar kalm."

Kalm blijven. — Ja, dat willen we ook dan zelfs, al herinneren wij ons het verwijt van laster, dat ons trof van eene zijde, die zoo eerlijk moest wezen in haar oordeel. Kalm blijven; want geen dissonant mag zich doen hooren, waar verstand en hart harmonisch gestemd zijn.

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 25 augustus 2024.